

överdirektör vid Karolinska Sjukhuset i Stockholm och i följd därav fått me-
ra tid än förut att föra sådana anteckningar.

Då jag liksom många andra ogillat regeringens och riksdagens hemligesmakeri
beträffande utrikesdepartementets handlingar angående Raoul Wallenberg, har jag
ansett mig inte böra hemlighålla mina egna anteckningar om vad som hänt honom.
Det kan kanske i någon mån bevisa vissa delar av hans öde.

Anteckningarna innehåller åtskilliga onödiga longörer och upprepningar och berör
även förhållanden som inte gäller Raoul personligen. Vid en eventuell publicering
är det därför lämpligt att ge den en mera koncentrerad utformning utan att in-
nehållet förvanskas. Då anteckningarna påbörjats så sent som 1952, har jag
ansett det vara behövligt att ge en översikt över tidigare skeden i hans lev-
nadssaga.

Raouls ungdom och utbildning.

Jag går då tillbaka till hösten 1918 då jag gifte mig med hans mor Maj Wallen-
berg född Wising. Hon medförde då som hemgift en sex-årig son. Hon hade
den 17 september 1911 gift sig med underlöjtnanten i Kungl. Flottan Raoul
Wallenberg, en mycket lovande och sympatisk man som jag tyvärr aldrig träffat.
Efter endast fyra månaders äktenskap blev denne svårt sjuk i cancer och dog
fyra månader senare. Tre månader därefter föddes den 4 augusti¹ 1912 en son
som efter honom erhöll namnet Raoul.

Före mitt äktenskap kallade Raoul mig för farbror Fred och det fortsatte han
med tills han tog studentexamen 1930. Jag föreslog honom då att vi skulle
lägga bort titlarna, varmed jag menade att vi skulle börja dua varandra:
Men han uppfattade inte saken så utan började istället kalla mig pappa. Jag
antager att han menade att han betraktade mig som sin far liksom jag betraktad
honom som min egen son.

För sina halvsystrar blev Raoul en utomordentlig och älskad storebror. Han ro-
ade dem med sina humoristiska infall och vårt hem gengjöd ofta av deras glada
skratt. Han visade tidigt en stor intelligens och mycket vettgirighet. Det
kunskapsförråd, som skolan erbjöd honom, förslog inte, utan han komplet-
terade det med flitigt studium av Nordisk Familjebok och bolagens årsberättel-
ser samt med besök på närliggande nybyggen.

Vid 12 års ålder for han ensam på järnväg till Konstantinopel för att hälsa på
sin farfar som då var svensk minister där. Denne hyste ett mycket stort intres-
se för hans framtid. Under sin tjänstgöring som minister först i Japan och

sedan i Turkiet hade han arbetat för att befrämja svensk export till dessa länder. Han hade därvid kommit till den uppfattningen att det för utvecklingen av denna export skulle vara en stor fördel om man där kunde inrätta så kallade pionjärbanker, genom vilka exportörerna kunde få närmare kännedom om kunderna och vid behov ordna krediter för dem. Han tänkte sig att Raoul, hans sonson skulle kunna få en god framtid i en sådan bankverksamhet och skisserade upp ett utbildningsprogram, som skulle omfatta några års universitetsstudier i Amerika inte vid något snobbigt universitet som Harvard utan ett universitet i Mellan-Western där han kunde insupa amerikansk pionjäranda, och där han kunde utbilda sig i något fack som intresserade honom exempelvis arkitektur, samt där efter ett års praktik på någon exportmarknad. När Raoul är 1930 tagit studentexamen och där efter fullgjort sin väntpliktstjänstgöring för han i enlighet med denna plan till Michigans universitet i Ann Arbor där han efter fyra år tog arkitekt examen med mycket goda betyg. Sedan följde några månaders verksamhet med föreläsning av svenska artiklar i Sydafrika. Efter Sydafrika följde en tjänstgöring vid en holländsk bank i Haifa. Där fick han sin första kontakt med judeproblem. På det pensionat där han bodde, levde nämligen en del judiska flyktingar, som hade åtskilligt att berätta om förhållandena i Hitler-Tyskland. Efter ett halvårs tjänstgöring vid Haifa banken återvände han till Sverige år 1936. Bankens direktör skrev ett mycket smickrande brev till hans farfar om hans tjänstgöring, men Raoul hade fått en viss motvilja mot de medoder som banken tillämpade.

familjebanken

Farfadern ansåg nu tiden vara inne för att försöka intressera den Wallenbergak-
= Stockholms Enskilda bank - för sin idé om inrättande av pionjärbanker på
exportmarknaderna., men hade inte någon framgång. Enskilda banken brydde
sig inte om att starta några sådana banker. Därmed ful farfaderns plan
för sonsonens framtid samman. Kort där efter dog han.

Raoul fick ingen anställning i Enskilda banken. Han hade nog heller inte någon lust för bankverksamhet efter de erfarenheter han gjort i Haifa. Banken
gav honom i stället uppdraget att göra vissa marknadsundersökningar och
även att uppgöra en stadsplan för ett markområde vid Huvudsta. Denna plan
ställdes emellertid på framtiden, då tidsläget inte ansågs lämpligt för
områdets exploatering.

Raoul gjorde också upp en plan till ett utomhusbad på Riddarholmen, som väckte stort intresse men som hamnade på papperet. Konjunkturen inom byggnadsbranschen var mycket ogynnsam vid den tiden. Raoul sleg sig därför på andra affärer. Genom förmedling av sin släkting Jacob Wallenberg kom han imförsbindelse med en judisk affärsmann från Ungern vid namn Lauer, som startat ett företag i Stockholm för export av livsmedel från Ungern. Raoul blev utlandsdirektör i detta företag - Mellaneuropeiska HandelsAB-

— och gjorde såsom sådan många resor till Ungern . , Tyskland och Frankrike, varunder han fick en god kännedom om förhållandena i dessa länder de år som följt efter det andra världskrigets utbrott.

Racouls uppdrag i Ungern .

På våren 1944 började den utrotningskampanj , som nazisterna utfört i av dem besatta länder , att igångsättas också i Ungern . Den oro för de ungerska judarnas öde, som då uppkom , förmäddes så väl judiska sammanslutningar som U.S.A:s organisation för krigsflyktingar , War Refugee Board , att göra framställningar till den svenska regeringen om en aktion från svensk sida för de ungerska judarnas räddning . Härin ingrep ödet . War Refugee Boards representant i Sverige Iver Olsen hade kontor i samma hus Strandvägen 7 som Mellaneuropeiska Handels AB . Olsen kom i följd därav i kontakt med Lauer och frågade honom om han kunde rekommendera någon lämplig person som var villig att resa till Ungern och leda en räddningsaktion där . Sedan Lauer rekommenderat Rabul sammanfördes denne först med Olsen och sedan med U.S.A:s minister i Stockholm , Herschel Johnson , varefter denne senare vände sig till svenska UD och föreslog Raoul för ett sådant uppdrag . . Raoul var villig att resa omödelbart , men med hänsyn till den risk, som var förenad med uppdraget , ansåg det vara nödvändigt att han fick ställning som legationssekreterare vid Sveriges beskickning i Budapest . På den tiden var man nog naiv att s.k. diplomatisk immunitet innebar något skydd .

Sedan Raoul i slutet av juni fått sitt förordnande , ankom han den 9 juli 1944 till Budapest .

Då hade den nazistiska förintelse kampanjen i Ungern hunnit arbeta med en stor effektivitet . Av Ungerns judiska befolkning , 700000-800000 människor hade på de tre månader , kampanjen pågått , största delen av judarna på den ungerska landsbygden , ca 400000 människor , transporterats till förintelselägren .

I Budapest levde fortfarande omkring 200000 judar , som började sammansuras i särskilda hus i avbilda på deras transport dit .

Den svenska legationen hade i viss utsträckning utfärdat skyddspass för judar , som hade släkt - eller affärerförbindelse med Sverige . Efter sin ankomst utfärdade Raoul i allt större utsträckning skyddspass för judar , som önskade överflytta till Sverige . Efter den 15 oktober 1944 , då

Ungerns räksföreständare Horthy avlägsnats och det ungerska pilkorspartiets , de s.k. pilkorsarnas , ledare Szalasi gjorts till regent i Ungern,

blev förföljelserna mot judarna allt värre . Tyska SS förband och ungerska pilkorsare tävlade om att jaga ut judarna , utplundra , misshandla , döda dem eller deportera dem till fängelselägren .

Racoul bombarderade de ungerska myndigheterna med protestskrivelser i anledning av deras gangsterdåd . På sin avdelning av legationen , den s.k. C avdelningen , anställde han flera hundra judar , med vilka han kunde anfalla nazisternas band och i många fall rädda deras offer . För att skydda de judar som fått skyddspass , inkvarterade han dem i ett trettiootal fastigheter i stadsdelen Pest , som ställdes under den svenska legationens beskydd då s.k. svenskhusek . För deras uppehälle magasinerades där stora lager livsmedel , som Racoul i god tid anskaffat . Representanter för andra neutrala stater inkvarterade sina judiska skyddslingar i närliggande fastigheter . Sammanlagt bildade dessa fastigheter det s.k. internationella ghettot , där ca 35 000 judar levde i relativ frihet i medan 500 000 judar sammansörts i det tillståndda ghettot , som de ungerska pilkorsmyndigheterna anordnat i Pest .

I början av År 1945 beslöt dessa myndigheter att det internationella ghettots invånare skulle överförs till det stängda ghettot . Sedan man försökt att få dem att avstå från denna plan , vände sig Racoul till den tyska överbefälhavaren i Budapest och framhöll i ett brev den 3 januari 1945 att det stängda ghettot redan var överbefolkat och att livsmedelsbristen där var så stor att hungerenöd kunde inträda inom tre dagar , att det under sådana förhållanden var bestialiskt och ensinnigt att dit överföra det internationella ghettots 35 000 människor . och att detta berde påkalla ett ingripande av den kommanderande generalen i Budapest . Då denna framställning inte ledde till något resultat , återupptoges förhandlingarna med pilkorsmyndigheterna och det lyckades slutligen Racoul och den schweiziska generalkonsul Lutz att förmå dessa att avstå från överflyttningen .

För att uppnå detta resultat måste Racoul lämna den ungerska polisen en del av de livsmedel , som han insamlat för svenskhusens invånare .

I mitten av januari 1945 planerade pilkorsarna ett massmord på det stängda ghettots invånare .

En av pilkorsarnas ledare , med vilken Racoul upprättat vänskapliga förbindelser har vittnat att han meddelat den tyska generalen Schmidhuber , som förde befälet över den för massakern avdelade tyska truppen , att Racoul förklarat att om generalen inte hindrade detta illdåd skulle han ställas till ansvar icke som soldat utan som mördare . Detta hade föranlett generalen att inhibera massakern .

Det är svårt att beräkna antalet av de människor som räddades genom Raouls insatser i Ungern. När han kom dit i början av juli 1944, hade nazisterna under en tid av tre månader utan motstånd lyckats försla omkring 400.000 av Ungerns 700 000-800 000 judar till förentelse lägren... men efter hans ankomst hade de mött stora svårigheter att tillintetgöra återstoden.

Bödlarna hade stött på motstånd och därför blev antalet överlevande judar mycket stort, antagligen större procentuellt sett i Ungern än i andra av nazisterna besatta länder, där mörderna fått fara fram ostörd och det har säkert till stor del berott på Raouls oröda, dock energiska och skickliga sätt att sköta det uppdrag han fått.

På senhösten 1944 hade Raoul tillsammans med sina närmaste judiska medarbetare utarbetat en omfattande plan för att efter den nazistiska regimens upphörande återföra Ungerns hundratusentals överlevande judar till en ordnad tillvaro och återställa till dem de tillgångar, som berövats dem av nazisterna. Denna plan var avsedd att underställas den nya ungerska regeringen, som bildats i Debrecen, sedan denna stad intagits av den sovjetiska marskalken Malinovskys armé.

Raouls tillfängelagande

När Malinovskys trupper i mitten av januari 1945 inträngde i Pest, satte sig Raoul i förbindelse med dem. Enligt vad ett par medarbetare på hans kontor på Tátragatan 6 berättat kom han dit den 17 januari 1945 i sällskap med en rysk officer och sin vän ingenjör Langfelder, vilken körde hans bil, samt meddelade att han skulle fara till Debrecen tillsammans med den ryske överstelöjtnanten för att få kontakt med den sovjetiska kommandaturen och den nya ungerska regeringen, men att han hoppades vara tillbaka ganska snart. Det var den sista dag han setts i Budapest.

Sovjets v. Utrikesminister Dekanovskov skrev den 16 januari 1945 till den svenska Moskva ministern Söderblom och meddelade att i den av sovjettrupperna erövrade delen av Budapest anträffats svenska underrätten Raoul Wallenberg, som uppgav sig vara sekreteraren till den svenska beskickningen i Ungern, samt att åtgärder till skydd av honom och hans egen dom vidtagits av de sovjetiska militärmyndigheterna. På grund av detta meddelande väntade vi att Raoul snart skulle komma hem.

På emellertid en månad förgick utan att han låtit höra av sig, uppsökte Maj Stockholms Sovjet ambassadör, Madame Kollontay, som meddelade att hon kunde vara fullkomligt lugn, då Raoul befann sig välbehållen i Sovjet samt att hon kort förrut fått framföra liknande besked till den svenska utrikesministern Günther.

Under april månad 1945 ringde biträdande kabinettssekreteraren Åssarsson till Maj och meddelade att samtliga medlemmar av den svenska Budapest beskickningen utom Raoul inom kort skulle komma till Stockholm med båt från Helsingfors. Ifråga om Raoul visste han ingenting. För sin del trodde han att han var död. Några dagar senare var vi nere vid Skeppbron och mötte båten med minister Dahlén och de andra legationsmedlemmarna, som återvände. Danielsson såg skygg ut ingen visste något om Raoul.

Under maj 1945 uppgav Lauer att han hört sägas att Raoul under resan från Budapest till Debrecen blivit överfallen och mordad i närheten av Cegled, där befolkningen till 90% var nazistiskt influerat.

I Stockholms tidningen för den 27 november 1945 berättade dess korrespondent Emil Langlet att, under förutsättning att det verkligen var ryska officerare som åtföljde Wallenberg den 17 januari, kunde det tänkas att bilen under färden till Debrecen blivit överfallen av nazistiska banditer i närheten av Cegled t.ex., där befolkningen ansågs ha varit starkt nazistiskt influerat - som tog passagerarna av daga och rånade dem. Ett annat alternativ var att Wallenberg inte hade någon siktad rysk eskort, att han själva verket blev kidnappad av förklädda tyskar.

Ungerns Stockholmsminister Wilmos Böhm kunde sedermore i en interview för Stockholms tidningen den 28 maj 1946 meddela att det kunde ansetas fastslaget att den spårlöst försvunne Wallenberg mordats tillsammans med två ryska officerare på resa från Budapest till Debrecen den 17 januari 1945.

Det är egendomligt att denna resa aldrig tycks ha fått rum. Det är sannolikt att rycktena härom utspritts från sovjetiskt håll. Mot riktighetet av dessa tala vittnesmål av personer som sedan dess hemkommit från fängenskap i Sovjet-unionen. Enligt vittnesmål av en tysk vid namn Gustaf Richter, som delat cell med Raoul i Ljubljanka fängelset under tiden 31 januari - 1 mars 1945, har Raoul berättat för honom att, sedan han anmält sig hos de sovjetisk militärmyntheterna, hade han och Langfelder skickats från den ena instansen i Budapest till den andra och slutligen hade de blivit häktade och fördra per järnväg över Rumänien till Moskva.

En annan tysk vid namn Erhard Hille har omväntt att han under tiden 22 mars - 26 april 1945 delat cell i Lefortovskaja fängelset med Langfelder och att Langfelder därunder berättat att tre eller fyra dagar efter det att Wallenberg anmält sig hos den första sovjetryska staben i Pest hade han och Langfelder blivit häktade av en N.K.V.D. major och fördra på järnväg över Rumänien till Moskva.

En tredje tysk, Ernst Huber, har omväntt att han delat cell med Langfelder i Lefortovskaja -fängelset från mitten av april 1945 till den 1 maj 1945 och att Langfelder då berättat för honom att sedan de sovjetiska

trupperna börjat besätta Budapest hade Wallenberg önskat komma i kontakt med den ryska överkommendanten för att utverka skydd för judarna. Wallenberg och fångfelder för iväg ensamma i en bil. Skottlossning pågick ännu på gatorna och de blev hejdade av några sovjetryska soldater som tvingade dem att stiga av bilen. Wallenberg legitimerade sig och fördrade att bli förd till överkommendanten. De blev i stället överlämmade till N.K.V.D. och satt inspärrade kortare tid i ett provisoriskt N.K.V.D. fängelse i Budapest.

De fördes därefter under bevakning av en rysk officer och fyra soldater per järnväg genom Rumänien till Moskva. Under uppehåll i den Rumänska staden Jassy fick de tillstånd att stiga av tåget och besöka en restaurant Luthe

I Budapest som i Moskva förklarade man för dem att de inte skulle betrakta sig som fångar utan de var blott tagna i skyddshäkte. I Moskva hade man bl.a. visat dem den underjordiska järnvägen.

Genom dessa vittnesmål, som efter vittnenas hemkomst under 1950talet aygivits inför svenska myndigheter, får det anses vara styrkt att ovan omnämnda rykten om att Raoul mördats på väg till Debrecen varit oriktiga. Det kan antagas att dessamma inspirerats av sovjetiska myndigheter för att dölja att han omhändertagits av dessa.

På sommaren 1946 besöktes vi av en österrikisk författare vid namn Rudolph Philipp som sökt sig till Sverige från det av Hitler behärskade Mellaneuropa och som fått i uppdrag att för tidskriften "Obs" skriva en artikel om Raoul. Sedan han av oss fått del av vad vi fått veta blev han övertygad om att Raoul tillfångatagits av sovjetiska myndigheter, samt började skriva en bok om honom beträffande Raouls verksamhet i Ungern. För att få material beträffande denna satte han sig i förbindelse med Raouls närmaste medarbetare i Budapest. Därvid fick han uppgift om att en ungersk polisman vid namn Virág möjligen skulle kunna genomföra Raouls befrielse från fångenskapen.

Genom en mellanhand kom han i förbindelse med Virág eller någon som föreställde honom. Från denne kom efter någon telegramväxling förslag om att vi före ett visst datum skulle översända 60 000 kronor, som erfordrades för att muta dem, som hade hand om Raoul. Guy på uppdrag av Maj ned till Prag, där han sammanträffade med en av Raouls medarbetare vid namn Holan, som vi ansåg oss ha anledning att lita på, och för i sällskap med denne till gränsen mellan Tjeckoslovakien och Ungern samt överlämnade beloppet till Holans svärfar Weiss, som mötte dem där. Om Weiss sedan behöll pengarna för egen räkning eller om han lämnade dem till Virág utan att denne därefter använde dem för det ändamål var till det avsetts vet jag inte. Det är i varje fall ett faktum att denna penninginsats inte ledde till något resultat. Men Maj och jag ha inte ett ögonblick ångrat att vi gjort denna uppföfing. Om vi däremot underlätit att göra den, hade vi aldrig kunnat förlåta oss det.

Inledning

— 8 —

Detta är för övrigt den enda gång vi varit utsatta för utpressning i samband med Raouls sak.

På hösten 1946 kom Philipps bok ut under titeln "Raoul Wallenberg. Diplomat, Kämpe, Samarit." I boken framfördes de omständigheter, som talade för att Raoul tillfångatagits av sovjetiska myndigheter och fört till Sovjetunionen. Samtidigt uttalades stark kritik mot det svenska utrikesdepartementet för bristands intresse beträffande Raouls befrielse från fångenskapen.

Utrikesdepartementets åtgärder

Sedan v. utrikesminister Dekanosov den 16 januari 1945 meddelat Sveriges Moskvaminister att Raoul anträffats av sovjetiska trupper i Budapest och att han och hans egendom hade ställts under de sovjetiska militärmyndigheternas beskydd, kunde det ha varit naturligt att utrikesdepartementet, när det dröjde med hans hemkomst, gjort framställning till Sovjet att ha omedelbart skulle hemsändas till Sverige. Någon sådan framställning gjordes emellertid inte. I departementets år 1957 utgivna dokumentsamling angående Raoul har intagits ej sammanställning av de åtgärder som vidtagits från dess sida under de första åren efter Raouls tillfångatagande. Den lyder:

"9.2.1945 telegraferade UD till besk. i Moskva att man var inom departementet ~~med~~ orolig angående Budapest svenskarnas öde. Beskickningen anmodades inhämta upplysningar.

Den 16.2.1945 svarade Söderblom att han skrifligen och muntligen vid flera tillfällen erinrat det ryska UD om Budapest svenskarna.

17.2.1945. telegraferade UD till Besk. i Moskva att densamma, om förbindelse kunde erhållas med W-g, skulle framföras besked att instruktioner komme att lämmas honom, när Danielsson anträffades.

Samma dag den 17.2.45. telegraferade UD till Beskickningen i Moskva, att man hyste stor ångslan för Danielsson och övriga Budapest-besk:s medlemmars öden, beskickningen borde hos ryska vederbörande begära efterforskningar.

Samma dag 17.2.45. telegraferade UD till konsulatet i Wien att W-g vore i säkerhet sedan en månad tillbaka men att varje underrättelse beträffande de andra saknades.

19.2.45. telegraferade Söderblom, att han verkställt den 17.2.45. beordrade demarchen hos ryska vederbörande.

8.3.45. telegraferade UD till besk. i Moskva att Wallenberg vore varje efterlängtad här. När kunde han hitväntas.

10.3.45. telegraferade besk. i Bukarest, att, enligt uppgift, Danielsson skulle ha arresterats omkring 20.2.45. I anledning härav beordrades Söderblom 11.3.45. att i det ryska UD begära efterforskningar efter Danielsson. Den 12.3.45. telegraferade S, att hanbett Dekanosov

påskynda efterforskningen, då nya omedelbara autentiska underrättelser från Danielsson erhållits.

12.3.45. telegraferade Söderblom att besk. i Bukarest i telegram 7.3.45. meddelat att W-g vore försvunnen sedan 17.1.45., då han sade sig finna avresabil.

15.3.45. underrättades UD om att i den ungerska Kossuth-radion 8.3.45 tillkännagivits ett W-g., som försvunnit den 17.1.45., sannolikt mördats av Gestapo-agenter.

17.3.45. instruerades Söderblom att i det tyska UD energiskt begära besked om var Danielsson, Anger och Wallenberg befunnen sig.

21.3.45. telegraferade Söderblom att fru Kollontay lovat påskynda efter Budapest svenskarna.

23.3.45. Mot tog UD från besk. i Bukarest underrättelse att Danielsson jämte flera av Budapest besk:s medlemmar anlänt till Rumänien.

27.3.45. Telegraferade UD till besk. i Moskva att det i anslutning till meddelandet om Danielssons m.fl. ankomst till Rumänien vore särskilt angeläget erhålla upplysningar om W-g.

21.4.45. telegraferade UD till besk. i Moskva definitiv instruktion och underrättande om dennes meddelande 16.1.45. hemställande att vederbörande militärmyngheter, under vars skydd W-g ställts måtte anmodas verkställa nogrann undersökning angående dennes vidare öden.

25.4.45. telegraferade Söderblom att han åter påmint om saken hos Dekanov och att denne utlovat skyndsam undersökning. 26.4.45. skrev S. att han under de gångna månaderna gjort vid upprepade tillfällen demarcher muntligen och skriftligen.

28.4.45. överlämnades till fru Kollontay en skriftlig hänvändelse från Bankdirektör Marcus Wallenberg med begäran om hjälp vid efterforskningarna.

9.5.45. telegraferade Söderblom att han nästföregående dag ånyo påmint hos Dekanov.

5.6.45. gjorde militärattachén i Moskva en hänvändelse till de militära myngheterna.

6.7.45. skrev Söderblom att han på uppgiven grund - ryktet om att W-g skulle i "säker" förklädnad visstas i Bud - ansäge sig inte böra tillsvidare göra något i saken.

12.7.45. skrev Sahlin i UD till Söderblom att vad som Söderblom anfört i brevet 6.7.45. inte borde enligt Sahlins mening föranleda Söderblom till passivitet. I brev 14.8.45. förklarade sig emellertid Söderblom fortfarande anse att det i davarande läge knappast vore lämpligt att bedriva saken från Moskva.

31.10.45. instruerades S. att hemställa om upplysning om resultatet av efterforskningarna efter W-g. 3.11.45. verkställde S. denna demarche genom avlämmande av en note.

- 30.11.45. gjorde S. en förnyad framställning . Abramov svarade att militärmyndigheterna änno beordrats ~~äggs~~ ~~möjligast~~ viktiga undersökningar, men att besked från dem ännu ej ingått .
- 30.1.46. skrev Söderblom att han haft ingående samtal med Abramov och Kollontay.
- 10.3. 46. skrev han att han gjort en ny hänvändelse till ryssarna och givit dem vissa upplysningar bl. a. rörande namnen på tre ryska militärpersoner, som uppgivits ha setts tillsammans med W-g den 17.1.45. i Pest .
- 30.4.46. skrev han att, sedan han efter 8.3.46. som vanligt vid olika tillfällen talat med Abramov och fru Kollontay, så hade han nu änno påminnt om saken .
- 15.6.46. upptog S. ärendet med Stalin , som lovade att det skulle uppkaras .
- 24.7.46. påminnte S. om saken i det ryska UD .
- 28.11.46. instyuerades bask. i Moskva att göra en ny démarche . Denna fullgjordes 12.12.46. av Barck-Holst som därvid lämnade Sysojew en upptäckning . 13.12.46. talade Barck-Holst om saken med Lesovski och 13.1.47 . med Novikov .
- 30.1.47. upptog Hägglopf ärendet med Novikov , som svarade att oaktat de mest energiska efterforskingar bedrivits av generalstab , militärpolis , säkerhetspolis och andra myndigheter , man ännu inte funnit något spår efter W-g .
- 9.4.47. talade excellensen Undén om saken med ryska ministern i Stockholm . Denne lovade att skriva härom till Moskva .
- 27.5.47. meddelade UD Sohlman att han kunde göra förnyad démarche .
- 12.6.47. begärde Sohlman hos Moskva ett snabbt svar .
- 16.7.47. påminde Sohlman Vitrov härom .
- Enligt vad vittnet Erhard Hille hört uppgivas flyttades Raoul i mitten av maj 1945 från mannsäkningsfängelset Ljubljanka till Lefortovskaja fängelset , där han sedan enligt vad hans cellgrannar senare omvittnat fick sitta åtminstone till månedsskiftet februari - mars 1947 . Det är troligt att sovjetmyndigheterna före denna överflyttning fattat definitivt beslut om hans fortdåtta fängenskap .
- Antagligen har detta beslut fattats på hög nivå möjligent av Stalin själv . I samband därmed mörklades saken . Den Sovjet - kontrollerade Kossuth - radion meddelade den 8 mars 1945 att Wallenberg, som försvunnit den 17 januari, sannolikt mördats av Gestapo - agenter . Ungefär samtidigt synes man ha förflyttat fru Kollontay , som skvallrat om Raouls vistelse i Ryssland , från ambassadörsposten i Stockholm till Moskva , där hon befann sig , då Söderblom gjorde förfråningar om Raoul både hos henne och ryska UD , men han avspisades ständigt med försäkringar om att efterforskningar efter honom pågick . Han hade inte

förmågan att genombryta dimridån omkring Raoul och så småningom förlorade lusten att göra någonting. När han slutligen vid sin avskedsuppvaktnings den 15 juni 1946 hos Stalin tog upp saken med denne lovade Stalin att det skulle uppklaras. Då log nog den gamle despoten ett sardoniskt leende. I varje fall har man ej sett något resultat av det löftet.

De förfrågningar som gjorts angående Raoul, har alla verkstälts genom svenska beskickningen i Moskva. Frånsett ett samtal, som Undén den 9 april 1947 haft med den ryska ministern i Stockholm. Medan de tidigare förfrågningarna varit resultatlösa, tycks detta samtal, varvid Undén torde ha begärt ett svar på förfrågningarna och den ryske ministern lovat att skriva till Moskva, ha medfört en viss effekt.

Vittnet Huber har berättat att han den 27 april 1947 - således aderton dagar efter samtalet - fördes från Sibirien till Moskva, där han insattes i Ljubljanka fängelset och där han i slutet av juli 1947 förhördes om vad Langfelder berättat om Raoul. Vittnet Richter har berättat att han den 27 juli 1947 förhördes av en överste från inrikesministeriet angående Raoul, varvid han också måste uppge namnen på de cellkamrater, med vilka han talat om Raoul. Överste Kitschmann som delat cell med Langfelder, har omtalat att han den 27 eller 28 juli 1947 blivit förhörd av en överste i inrikesministeriet om vad Langfelder berättat för honom angående Raoul och för vilka medfängar han berättat om Raoul.

Efter förhören isolerades dessa fångar i ensamceller. Även fångar, för vilka de berättat om Raoul isolerades i sådana celler.

Tre veckor efter dessa förhör kom svar från det sovjetiska utrikesministeriet. I en not den 18 augusti 1947 meddelade v. utrikesministern Vysjinskij att som resultat av noggrann undersökning hade fastställts att "Wallenberg icke finnes i Sovjetunionen och att han är okänd för oss". Det återstode endast att förmoda att han under striderna i staden Budapest omkommit eller tillfångatagits av Szalasis anhängare.

Nu kunde Undén vara nöjd. Han hade fått svar, men Philipp var inte nöjd med svaret och inte heller fru Birgitta Bellander, en eldsjäl som organiserat en stor sammanslutning för Raouls befrielse den s.k. Wallenbergaktionen. Det tillsates en komité bestående av fyra kloka och rättrådiga personer, Generaldirektör Anders Örne, advokaten Yngve Schartau, fru Mia Leche-Löfgren och professor Lise Meitner för granskning av det material, Philipp samlat som bevis för att Raoul hölls fången i Sovjetunionen. Efter granskning av detta material uttalade komitén att detsamma utvisade att Wallenberg från den 13 januari 1945 - och i varje fall intill nära tid - befunnit sig i livet i ryskt förvar. Vid ett sammanträde den 3 november 1947 mellan representanter för begeringen och för komitén jämte fru Bellander och Guy von Dardel framlades detta komiténs uttalande, vilket upptogs ganska

ganaka onödigt. Efter en stunds resonemang frågade Undén ifråterat: "Tvor ni att Vysjinskij ljuger?". Då fru Ballander besvarade denna fråga jakande, lär Undén ha sagt s. "Det är oerhört".

UD lade sedan sekon på hyllan och där fick den ligga under fyra år. Enkväll på hösten 1951 ringde en i Djursholm bosatt generalska Rodziewich, född Tilchman, och talte em att hon fått ett brev från en polsk väninna i Rom, vari denna omnämner att hon på ett cocktailparty träffat en italiensk kulturattaché vid namn Claudio de Mohr, som för henne omtalat att han i Lefortovskaja fängelseet varit cellgranne med Raoul Wallenberg och haft knackningskontakt med honom. Sedan Guy rest ned till Rom och fått närmare upplysningar från honom, underrättades UD om förhållandet, var efter Philipp och dåvarande kriminalkommissarien, sedermera byråchefen hos rikspolisen Otto Danielsson på uppdrag av UD hörde de Mohr och andra från fängelset i Sovjetunionen hemkomna italienska diplomater. Med stöd av de upplysningar, som därvid erhöllts om att Wallenberg från o.m. år 1945 befannit sig i fängsligt förvar i Moskva, tidvis i Lefortovskaja fängelseet, anhöll UD därefter i en not till Sovjets Stockholms ambassadör Redionov den 11 februari 1952 för första gången att Sovjetunionens regering skulle vidtaga de för Wallenbergs snara återförande till Sverige erforderliga åtgärderna.

Rodionov svarade den 16 april 1952 att de kompetenta sovjet myndigheterna inte förfogade över några tilläggsrapporter om Wallenbergs öde utom det som meddelats i Vysjinskij's brev den 18 augusti 1947.

"...Under förestående redogörelse för tidigare tiddragelser i Raouls levnad har jag nu kommit fram till den tidpunkt då mina dagboksanteckningar beträffande honom tagit sin början".

Djursholm den 24 november 1976.